

УДК 378.147:008-043.83-043.83:[378.011.3-057.4:005]

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2024-109-2-235-245>

АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ

М. М. Яцура

ORCID 0000-0002-4045-3026

У статті зосереджено увагу на потребі формування професійної культури у майбутніх менеджерів упродовж професійної підготовки у закладах вищої освіти. Професійну культуру майбутнього менеджера розглядаємо як цілісну систему, що включає професійні цінності, елементи професійної свідомості й професійної поведінки та виступає у якості вагомого чинника, що спонукає до особистісного розвитку фахівця як суб'єкта діяльності та проявляється у життєвому й професійному самовизначенні, моральності та духовності. Майбутній менеджер з високим рівнем професійної культури буде успішним фахівцем, який буде ефективно реалізовувати усі управлінські функції та вирішувати складні професійні завдання, а також швидко адаптується до складних умов професійної діяльності як в мирний, так і у воєнний час.

Акмеологічний підхід орієнтований на цілісний і всебічний розвиток освітніх систем та особистісно-професійне вдосконалення здобувачів освіти як головних суб'єктів освітнього процесу, він є синтезом системного, особистісно-орієнтованого та діяльнісного підходів. У теоретичній площині цей підхід забезпечує чіткий аналіз механізмів формування «акме» з урахуванням особистісної обумовленості та дозволяє виявити різноманітні зв'язки, які існують в освітньому процесі, й зведення їх у єдину цілісну картину під час формування професійної культури.

Використовуючи акмеологічний підхід у своєму дослідженні, ми звертаємо увагу на такі три головні методичні аспекти, які він забезпечує: 1) прогнозування якісного результату у професійній підготовці майбутнього менеджера, який володіє належним рівнем сформованості професійної культури; 2) цілісне вивчення чинників, що впливають на продуктивність підготовки майбутніх менеджерів; 3) побудову ефективної моделі акмеологічного освітнього процесу, що буде спрямована на формування у студентів спеціальності 073 Менеджмент належного рівня професійної культури з урахуванням усіх факторів, що впливають на цей процес.

У статті проаналізовані методичні вимоги, яких ми дотримувалися під час формування професійної культури у майбутніх менеджерів на основі акмеологічного підходу, а також розкриті проблемні аспекти, які будуть вирішені з його допомогою.

Ключові слова: акмеологічний підхід, професійна підготовка, освітній процес, майбутні менеджери, теоретичні та методичні засади, акмеологічні технології.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. У контексті сьогодення майбутній український фахівець, який здобуває освіту за спеціальністю 073 - Менеджмент має ще зі студентської лави опанувати не лише теоретичними знаннями і практичними вміннями, мати сформовані загальні та спеціальні компетентності, а й оволодіти належними рівнем професійної культури. Поділяємо позицію науковців у тому, що високий рівень професійної культури позитивно вплине на конкурентоспроможність майбутнього менеджера на ринку праці (Крупський, Намлієв, 2014). Наголосимо, що європейська освітня орієнтація України посилила увагу до особистісного та професійного самовдосконалення та підвищила цінність сформованої у майбутніх фахівців здатності до саморозвитку. Майбутній менеджер з високим рівнем професійної культури буде успішним фахівцем, який відмінно реалізовує усі управлінські функції та ефективно вирішує складні професійні завдання, а також швидко адаптується до складних умов професійної діяльності як у мирний, так і у воєнний час. До першочергових завдань вищої освіти сьогодні належить якісна професійна підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних, компетентних управлінських кадрів, які би відповідали міжнародним стандартам і були конкурентоспроможними на ринку праці.

Проведений аналіз організації професійної підготовки майбутніх менеджерів у Мукачівському державному університеті засвідчує нагальну потребу системного впровадження в освітній процес інноваційних технологій та підходів, які матимуть позитивний вплив на становлення здобувачів освіти як високо професійних фахівців та мотивують їх до самоосвіти і розвивають культурно-освітній потенціал. Як засвідчує практика, до найбільш перспективних підходів, які позитивно впливають на формування професійної культури у майбутніх менеджерів, належить акмеологічний підхід.

Використовуючи акмеологічний підхід у своєму дослідженні, звертаємо увагу на такі три головні аспекти: по-перше, на доцільність чіткого прогнозування якісного результату у професійній підготовці майбутнього менеджера, який володіє належним рівнем сформованості

професійної культури; по-друге, вивчимо продуктивність професійної підготовки майбутніх менеджерів і проаналізуємо досвід організації освітнього процесу у різних ЗВО, які готують фахівців спеціальності 073 - Менеджмент; по-третє, побудуємо модель акмеологічного освітнього процесу, що буде спрямована на вдосконалення професійної підготовки здобувачів освіти та формування у них належного рівня професійної культури з урахуванням усіх факторів, що впливають на цей процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор. Ґрунтовне вивчення напрацювань українських науковців (О. Власюк, В. Гусака, К. Коновалова, Н. Миколаєнко, І. Пальшкової, І. Сабатовської, Т. Спіріної, Т. Щеголевої) дало нам змогу встановити, що професіоналізм майбутнього фахівця перебуває у прямій залежності від рівня сформованості професійної культури. Як доводить С. Ісаєнко, професійна культура є вагомою складовою загальної культури особистості, що залежить від застосування загальновизнаних норм культури поведінки та професійної моралі конкретної особи (Ісаєнко, 2009). З'ясовано, що у психолого-педагогічному контексті професійну культуру науковці розглядають як якісний результат трудової діяльності фахівця. Встановлено, що рівень сформованості професійної культури залежить від використання фахівцем культурних надбань людства, від оволодіння правилами поведінки та усвідомлення моральних цінностей, що характерні для конкретної спеціальності.

У нашому розумінні професійна культура розглядається «як система, що включає елементи професійної свідомості та професійної поведінки, а також як ціннісно-нормативна система, цінності якої поділяються більшістю членів професійної спільноти» (Яцура, 2023, с. 394). Ми переконані, що саме професійна культура виступає у якості вагомого чинника та ефектної умови, яка спонукає до особистісного розвитку фахівця як суб'єкта діяльності, що проявляється у життєвому й професійному самовизначенні, моральності та духовності (Атрощенко, Яцура, 2022).

На основі вивчення публікації Г. Улунової, було встановлено, що зміст професійної культури доцільно визначити «як комплексне динамічне особистісне утворення професіонала, що зумовлює високі якісні показники професійно-особистісного зростання та самореалізації суб'єкта професійної діяльності» (Улунова, 2016, с. 21). Зокрема авторка наголошує на вагомості та значному потенціалі, яким володіє акмеологічний підхід під час формування професійної культури особистості. Позитивну думку щодо значення акмеологічного підходу у формуванні професійної культури особистості декларують науковці, наголошуючи на тому, що «методологічна цінність акмеологічного підходу у формуванні професійного іміджу і

професійної культури полягає в сприянні здобувачам освіти в досягненні ними тих вершин («акме»), на які може піднятися кожен студент (Kalaур, Soroka, 2024, с. 108).

З'ясовано, що акмеологічний підхід як методологічну основу освітнього процесу професійної підготовки майбутніх фахівців різних спеціальностей вивчали українські науковці-акмеологи, а саме: соціальні педагоги (Калаур, 2016); соціальні працівники (Келемен, 2018); керівники освітніх установ (Основи акмеології для менеджерів освіти, 2012); педагоги (Ветушко, 2018; Дубасенюк, 2011); вихователі (Мачинська, Музика, 2018); менеджери (Малахова, 2011) та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Варто наголосити на тому, що нині не викликає жодних сумнівів теза про доцільність належного рівня сформованості професійної культури у майбутніх менеджерів. Однак, як засвідчує проведений аналіз, лише поодинокі наукові публікації висвітлюють його позитивну роль та можливості у формуванні професійної культури у фахівців спеціальності 073 - Менеджмент. З огляду на це, потенціал акмеологічного підходу у формуванні професійної культури менеджерів ще й нині недостатньо вивчений, що й послужило головним стимулюючим чинником для написання статті.

Метою статті є вивчення теоретичних основ та дослідження методологічного потенціалу акмеологічного підходу у формуванні професійної культури у майбутніх менеджерів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Насамперед доцільно констатувати, що акмеологічний підхід орієнтований на цілісний та сталий розвиток освітніх систем у цілому та особистісно-професійне вдосконалення здобувачів освіти як головних суб'єктів освітнього процесу, що прагнуть мати належний рівень професійної культури. При цьому у контексті акмеологічного підходу сутність вищої освіти розуміємо як таку, що забезпечує цілісний поступальний розвиток студентів, що мають змогу системно вдосконалюватися упродовж навчання з акцентом на вдосконалення духовно-морального потенціалу й досягнення зрілості (Литвиненко, 2011).

Як було встановлено на основі узагальнення публікацій науковців (Гладкова, Горчакова, 2010; Малахова, 2011; Литвиненко, 2011; Пальчевський, 2008), акмеологічний підхід орієнтує дослідника на розкриття цілісності об'єкта та забезпечує чіткий аналіз механізмів формування «акме» у конкретному виді діяльності з урахуванням особистісної обумовленості та чіткого виявлення різноманітних типів

зв'язків, які існують, й зведення їх у єдину теоретико-методичну картину. Поділяємо думку В. Петрухіна у тому, що якщо розглядати діяльність менеджера з позиції акмеологічного підходу, то вона є складною функціональною системою, в основі якої лежить процес взаємодії фахівця, під час якої вирішуються конкретні професійні завдання, орієнтовані на діагностику проблем, виділення стратегій та технологій її розв'язання відповідно до прогнозованого якісного результату (Петрухін, 2009).

У нашому баченні акмеологічний підхід є синтезом системного, особистісно-орієнтованого та діяльнісного підходів, які у дослідженні процесу формування професійної культури реалізуються в комплексі. Вивчення публікацій українських акмеологів (В. Гладкова, О. Дубасенюк, С. Калаур, С. Пальчевський, С. Пожарський) дало нам змогу встановити, що у методичному контексті під час формування професійної культури у майбутніх менеджерів на основі акмеологічного підходу необхідно дотримуватися таких вимог, як-от:

1) забезпечення міждисциплінарного рівня дослідження професійної культури;

2) налагодження валідної та комплексної діагностики стану сформованості професійної культури на початку експериментального дослідження;

3) системне дослідження проблемних аспектів та вивчення шляхів вдосконалення професійної культури на реальних теоретичних моделях;

4) прогнозування комплексного різнорівневого якісного результату, який за основними параметрами збігається з метою – формування у переважної більшості здобувачів належного рівня професійної культури;

5) виділення найбільш вагомих факторів продуктивності, що стимулюють саморозвиток майбутніх менеджерів і запобігають виснаженню та професійному вигоранню;

6) чітке обґрунтування критеріїв оцінки стану професійної культури на підсумковому етапі експериментального дослідження;

7) реалізація продуктивних акмеологічних ідей та акметехнологій під час формування професійної культури має домінувати.

З'ясовано, що акмеологію як наукову галузь цікавить, передусім, продуктивна діяльність, але для того, щоб її виявити використовуються методи порівняльного аналізу продуктивної, малопродуктивної та непродуктивної діяльності, спираючись при цьому на критерії, що виражають якісні характеристики тієї чи іншої діяльності (Цимбал & Вознюк & Кубіцький, 2005). Проведені порівняльно-аналітичні дослідження (Пудрій, 2015), засновані на вимірі продуктивної управлінської діяльності дозволяють виявити вершини та фактори досягнення «акме-вершин» у професійній діяльності майбутніми менеджерами. Усе це дало нам

можливість принципово по-новому будувати освітній процес. У розробці методології практичного впровадження акмеологічного підходу, на нашу думку, доцільно виділити такі три головних проблемних аспекти, як-от:

– по-перше, проблему уточнення сутнісних характеристик професійної культури;

– по-друге, проблему побудови акмеологічного дослідження, що відображає усі структурні характеристики, що функціонують в освітньому просторі закладу вищої освіти, у якому здійснюється освітня підготовка;

– по-третє, проблему впровадження акме-технологій та врахування специфіки використання методів акмеологічного дослідження.

З практичної точки зору акмеологічний підхід нами активно впроваджувався під час викладання майбутнім менеджерам професійно орієнтованих навчальних дисциплін «Основи менеджменту», «Менеджмент», «Самоменеджмент», «Засади формування конкурентоспроможного фахівця», «Управління персоналом». Саме під час вивчення цих освітніх компонентів в освітньому процесі активно використовувалися акмеологічні технології (*ігрові*: дидактична гра, технології ігрово-моделювання); тренінгові; технології розвивального навчання; особистісно зорієнтованого навчання; проєктна технологія. Зокрема, основою акмеологічних технологій є інтерактивні методи, які безпосередньо сприяли ефективному переходу соціально значущих цілей формування професійної культури у майбутніх менеджерів в реальні теоретичні знання та практичні уміння, формували мотиваційно-ціннісну сферу здобувачів освіти.

Відзначимо, що процес формування професійної культури у майбутніх менеджерів розглядається нами як акмеологічна модель. Причому під акмеологічною моделлю формування професійної культури ми розумітимемо чіткий взаємозв'язок конкретних структурних та функціональних компонентів, які безпосередньо спрямовані на розвиток готовності випускників до продуктивної управлінської діяльності. Використовуючи опис процесу створення педагогічних моделей, ми застосували цей алгоритм до створення авторської акмеологічної моделі для формування професійної культури у здобувачів спеціальності 073 - Менеджмент.

У дослідженні виходимо з тих міркувань, що акмеологічна модель процесу формування професійної культури з методичної точки зору буде ефективною і доцільною у тому випадку, коли: буде створюватися з урахуванням потреби у вдосконаленні освітнього процесу; буде накопичено ґрунтовну теоретичну й методичну інформацію, що носить практичне спрямування та володіє позитивним ефектом у підготовці високопродуктивних фахівців-менеджерів; будуть апробовані практичні

способи досягнення мети – вдосконалення процесу формування професійної культури (у нашому випадку такими методами є акмеологічні технології (ігрові ; тренінгові; розвивального навчання; особистісно зорієнтованого навчання; проєктна технологія); буде передбачено здійснення багаторівневого узгодження дій усіх учасників освітнього процесу: викладачів університету, здобувачів освіти, спеціалістів менеджерів; причому навчально-пізнавальна діяльність студентів буде підпорядкована проєктуванню власного підходу до формування професійної культури; викладачі оволодіють стратегіями акмеологічної діяльності, спрямованими на кінцевий результат – розвиток готовності до продуктивної професійної діяльності, а саме формування у здобувачів належного рівня професійної культури та технологізацію професійної підготовки у ЗВО.

Таким чином, з усього вищевикладеного ми дійшли до розуміння акмеологічного підходу як підходу, в основі якого лежить ґрунтовне та системне вивчення процесу професійної підготовки здобувачів освіти за спеціальністю 073 - Менеджмент до майбутньої продуктивної діяльності як цілісної акмеологічної системи, яка орієнтує нас на системне, функціональне та комплексне вивчення питань формування професійної культури.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. У час російсько-української війни нашій державі потрібні такі керівники-менеджери, які володіють високою професійною культурою та якісно розв'язують проблеми, які спричинені сучасними викликами. З'ясовано, що на формування професійної культури вагомий позитивний вплив має впровадження у професійну підготовку акмеологічного підходу. Цей підхід дозволяє ефективно проєктувати етапи професійно-особистісного зростання майбутніх менеджерів від однієї професійної вершини до іншої та забезпечує домінування творчості під час формування професійної культури на основі використання акмеологічних технологій під час професійної підготовки.

Перспективи подальших напрацювань будуть спрямовані на розробку та впровадження акмеологічної моделі формування професійної культури в освітній процес професійної підготовки майбутніх менеджерів та перевірку ефективності обраних організаційно-педагогічних умов.

Література

1. Атрошенко Т., Яцура М. Наукові проєкції феномену «професійна культура». *Молодь і ринок*, 2022. № 7–8 (205–206). С. 72–76. DOI: 10.24919/2308-4634.2022.267313
2. Ветушко О. В. Акмеологічний підхід до розвитку професійної компетентності педагога. *Завучу. Усе для роботи*, 2018. № 15/16. С. 42–44.

3. Гладкова В. М., Горчакова О. А. Акмеологічні аспекти проектування кар'єри сучасного менеджера. *Акмеологія в Україні: теорія і практика*, 2010. № 1. С. 40–49.
4. Гладкова В. М., Пожарський С. Д. Основи акмеології : підручник, 2011. Львів : Новий світ-2000. 320 с.
5. Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: акме-синергетичний підхід : монографія. Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка, 2011. 387 с.
6. Ісасенко С. А. Формування професійної культури у студентів інженерно-технічних спеціальностей засобами іноземної мови : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ, 2009. 227 с.
7. Калаур С. М. Акмеологічний підхід у підготовці майбутніх фахівців соціально-педагогічної сфери засобами інтерактивних технологій. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць*, 2015. Вип. 748. Педагогіка та психологія. Чернівці : Рута. С. 42–49.
8. Келемен А. В. Теоретичні та практичні основи впровадження акмеологічного підходу для підвищення результативності формування педагогічної культури у майбутніх соціальних працівників: навч. метод. посіб. Тернопіль: Вектор, 2018. 71 с.
9. Крупський О. П., Намлів Є. В. Професійна культура майбутнього менеджера: психолого-педагогічні аспекти й чинники формування. *Теорія і практика професійного становлення особистості в соціокультурному просторі*: монографія. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2014. С. 257–281.
10. Литвиненко Т. В. Передумови становлення соціально зрілої особистості сучасного випускника в акмеологічному освітньому просторі. *Управління школою*, 2011. № 19/21. С. 74–77.
11. Малахова О. Підвищення професійної компетентності управлінських кадрів на засадах акмеологічного підходу. *Рідна школа*, 2011. № 4/5. С. 52–56.
12. Мачинська Н. І., Музика О. Б. Акмеологічна модель вихователя закладу дошкільної освіти. *Педагогічний альманах*, 2018. Вип. 39. С. 68–75.
13. Основи акмеології для менеджерів освіти : навч. посіб.; укл. Г. Х. Яворська, О. А. Гладкова, О. А. Горчакова. Київ : Освіта України, 2012. 248 с.
14. Пальчевський С. С. Акмеологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Кондор, 2008. 398 с.
15. Петрухін В. Акмеологічні технології в підвищенні якості освіти. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*, 2009. № 2. С. 29–31.
16. Пудрій Н. Г. Акмеологічний підхід в управлінській діяльності директора школи. *Управління школою*, 2015. № 34/36. С. 15–26.
17. Улунова Г. Є. Професійна культура: сутність, фахові особливості, розвиток : колективна монографія; кол. авт. ; відп. ред. Г. Є. Улунова. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. С. 8–21.
18. Цимбал С. В., Вознюк О. В., Кубіцький С. О. Синергетичний та акмеологічний аспекти формування професійної компетентності студентів. *Нові технології навчання*, 2005. Вип. 40. С. 80–90.
19. Яцура М. Потенціал інноваційних технологій у формуванні професійної культури у майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки у закладах

- вищої освіти. *Social Work and Education*, 2023. Vol. 10, No. 3. P. 393-400. DOI: 10.25128/2520-6230.23.3.12
20. Kalaur, S., Soroka, O. (2023). Theoretical and methodological principles of the formation of professional culture and professional image among educators by means of the acmeological approach in war conditions. *Social Work and Education*, Vol. 10, No. 1. P. 99-110. DOI: 10.25128/2520-6230.23.1.9

References

1. Atroshchenko, T., Yatsura, M. (2022). Naukovi proieksi fenomenu “profesiina kultura” [Scientific projections of the “professional culture” phenomenon]. *Molod i rynek. No 7–8 (205–206)*. S. 72–76. DOI: 10.24919/2308-4634.2022.267313 (ukr).
2. Vetushko, O. V. (2018). Akmeolohichni pidkhid do rozvytku profesiinoi kompetentnosti pedahoha [Acmeological approach to the development of the teacher's professional competence]. *Zavuchu. Use dlia roboty. № 15/16*. S. 42–44 (ukr).
3. Hladkova, V. M., Horchakova, O. A. (2010). Akmeolohichni aspekty proektuvannia kariery suchasnoho menedzhera. [Acmeological aspects of designing the career of a modern manager]. *Akmeolohiia v Ukraini: teoriia i praktyka. № 1*. S. 40–49 (ukr).
4. Hladkova, V. M., Pozharskyi, S. D. (2011). Osnovy akmeolohii [Basics of acmeology] : pidruchnyk. Lviv: Novyi svit-2000 (ukr).
5. Dubaseniuk, O. A. (2011). Profesiina pedahohichna osvita: akme-synerhetychnyi pidkhid pidkhid [Professional pedagogical education: acme-synergistic approach] : monohrafiia. Zhytomyr. derzh. un-t im. Ivana Franka (ukr).
6. Isaenko, S. A. (2009). Formuvannia profesiinoi kultury u studentiv inzhenerno-tekhnichnykh spetsialnosti zasobamy inozemnoi movy [Formation of professional culture among students of engineering and technical specialties by means of a foreign language]: dys. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.04 “Teoriia i metodyka profesiinoi osvity”. Kyiv (ukr).
7. Kalaur, S. (2015). Akmeolohichni pidkhid u pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv sotsialno-pedahohichnoi sfery zasobamy interaktyvnykh tekhnolohii [Acmeological approach in the training of future specialists in the socio-pedagogical sphere by means of interactive technologies]. *Naukovi visnyk Chernivetskoho universytetu: Zbirnyk naukovykh prats. Vyp. 748. Pedahohika ta psykholohiia*. Chernivtsi : Ruta (ukr).
8. Kelemen, A. V. (2018). Teoretychni ta praktychni osnovy vprovadzhennia akmeolohichnoho pidkhotu dlia pidvyshchennia rezultatyvnosti formuvannia pedahohichnoi kultury u maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv [Theoretical and practical foundations of the implementation of the acmeological approach to increase the effectiveness of the formation of pedagogical culture in future social workers] : navch. metod. posib. Ternopil: Vektor (ukr).
9. Krupskiy, O. P., Namliiev, Ye. V. (2014). Profesiina kultura maibutnoho menedzhera: psykholohichno-pedahohichni aspekty y chynnyky formuvannia [Professional culture of the future manager: psychological and pedagogical aspects and factors of formation]. *Teoriia i praktyka profesiinoho stanovlennia osobystosti v sotsiokulturnomu prostori: monohrafiia*. Dnipropetrovsk : Accent PP. (ukr).

10. Lytvynenko, T. V. (2011). Peredumovy stanovlennia sotsialno zriloi osobystosti suchasnoho vypusknika v akmeolohichnomu osvithnomu prostori [Prerequisites for the formation of a socially mature personality of a modern graduate in the acmeological educational space]. *Upravlinnyia shkoloyu. № 19/21. S. 74–77* (ukr).
11. Malakhova, O. (2011). Pidvyshchennia profesiinoi kompetentnosti upravlinnykh kadriv na zasadakh akmeolohichnoho pidkhodu. [Increasing the professional competence of management personnel on the basis of the acmeological approach]. *Ridna shkola. № 4/5. S. 52–56* (ukr).
12. Machynska, N. I., Muzyka, O. B. (2018). kmeolohichna model vykhovatelya zakladu doshkilnoi osvity. [Acmeological model of the educator of the preschool education institution]. *Pedahohichnyi almanakh. Vyp. 39. S. 68–75* (ukr).
13. Osnovy akmeolohii dlia menedzheriv osvity [Basics of acmeology for education managers] (2012) : navch. posib.; ukl. H. Kh. Yavorska, O. A. Hladkova, O. A. Horchakova. Kyiv : Osvita Ukrainy (ukr).
14. Palchevskiy, S. S. (2008). Akmeolohiia [Acmeology]: navch. posib. dlia stud. vyshch. navch. zakl. Kyiv : Kondor (ukr).
15. Petrukhin, V. (2009). Akmeolohichni tekhnolohii v pidvyshchenni yakosti osvity [Acmeological technologies in improving the quality of education]. *Vidkrytyi urok: rozrobky, tekhnolohii, dosvid. № 2. S. 29–31* (ukr).
16. Pudrii, N. H. (2015). Akmeolohichni pidkhid v upravlinnskii diialnosti dyrektora shkoly [Acmeological approach in the managerial activity of the school director]. *Upravlinnia shkoloiu. № 34/36. S. 15–26* (ukr).
17. Ulunova, H. Ye. (2016). Profesiina kultura: sutnist, fakhovi osoblyvosti, rozvytok [Professional culture: essence, professional features, development]: kolektyvna monohrafiia; kol. avt. ; vidp. red. H. Ye. Ulunovoi. Sumy : Vyd-vo SumDPU imeni A.S. Makarenka. S. 8–21 (ukr).
18. Tsymbal, S. V., Vozniuk, O. V., Kubitskyi, S. O. (2005). Synerhetychnyi ta akmeolohichni aspekty formuvannia profesiinoi kompetentnosti studentiv [Synergistic and acmeological aspects of the formation of professional competence of students]. *Novi tekhnolohii navchannia. Vyp. 40. S. 80–90* (ukr).
19. Yatsura, M. (2023). Potensial innovatsiinykh tekhnolohii u formuvanni profesiinoi kultury u maibutnikh menedzheriv u protsesi profesiinoi pidhotovky u zakladakh vyshchoi osvity [The potential of innovative technologies in the formation of professional culture among future managers in the process of professional training in institutions of higher education]. *Social Work and Education. Vol. 10, No. 3. P. 393-400. DOI: 10.25128/2520-6230.23.3.12* (ukr).
20. Kalaur, S., Soroka, O. (2023). Theoretical and methodological principles of the formation of professional culture and professional image among educators by means of the acmeological approach in war conditions. *Social Work and Education, Vol. 10, No. 1. P. 99-110. DOI: 10.25128/2520-6230.23.1.9* (eng).

THE ACMEOLOGICAL APPROACH TO THE FORMATION OF PROFESSIONAL CULTURE OF FUTURE MANAGERS: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS

M. M. Yatsura

The article has focused on the necessity of forming professional culture in future managers during their professional training at higher educational institutions. We have considered the professional culture of a future manager as an integral system that includes professional values, elements of professional consciousness and professional behavior and acts as a significant factor that encourages the personal development of a specialist as a subject of activity and has been manifested in life and professional self-determination, morality and spirituality. A future manager with a high level of professional culture will be a successful specialist who will effectively implement all managerial functions and solve complex professional tasks, as well as quickly adapt to the difficult conditions of professional activity both in peacetime and wartime.

The acmeological approach is focused on the holistic and comprehensive development of educational systems and the personal and professional development of students as the main subjects of the educational process; it is a synthesis of systemic, personality-oriented and activity-based approaches. In theoretical terms, this approach provides a clear analysis of the mechanisms of acme formation, taking into account personality, and allows to identify the various connections that exist in the educational process and bring them into a single holistic picture during the formation of professional culture. Using the acmeological approach in our research, we draw attention to the following three main methodological aspects that it provides: 1) predicting a qualitative result in the professional training of a future manager who has an appropriate level of professional culture; 2) a holistic study of the factors that influence the productivity of future managers' training; 3) building an effective model of the acmeological educational process aimed at forming an appropriate level of professional culture in students of the specialty 073 Management, taking into account all the factors that influence this process. The author of the article has analyzed the methodological requirements that we followed during the formation of professional culture in future managers based on the acmeological approach, and also revealed the problematic aspects that will be solved with its help.

Keywords: *acmeological approach, professional training, educational process, future managers, theoretical and methodological foundations, acmeological technologies.*

Яцура Михайло Михайлович – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» Мукачівський державний університет (м. Мукачево, Україна).
E-mail: jatsura.mikhail@gmail.com

Yatsura Mykhailo Mykhailovych – applicant of the third (Educational and Scientific) Level of Higher Education in Specialty 015 “Vocational Education (by specialization)” of Mukachevo State University (Mukachevo, Ukraine).
E-mail: jatsura.mikhail@gmail.com